Jordi Solé Tura

PREGO DE LA FESTA MAJOR DE MANRESA

25 d'agost de 1984

Senyores i senyors,

Vull començar agraïnt molt sincerament al Sr.Alcalde i a tots els membres de l'Ajuntament de Manresa el gran honor que m'han fet en convidar-me a pronunciar aquest pregó de la Festa Major. Ja sé que és costum començar els discursos amb aquesta mena d'agraïments, però jo us vull dir que el meu agraïment, no és formal sinó que em surt del fons d l'ànima, com a tal l'expresso i com a tal voldria que fos entès.

Corren temps esvalotats i complexos i a cada pas ens trobem amb situacions contradictòries que ens obliguen a repensar coses que ens semblaven segures. Això té els seus inconvenients però també els seus avantatges. L'actual situació del món -- i per tant, del nostre pais -- ens obliga a estar sempre amb l'esperit obert, a no acceptar com a incommovibles coses i principis que hom semblaven fa uns anys, a superar les ortodòxies i a enfocar les noves realitats amb ànim creador.

Això val per les tasques de cada dia, però també per les excepcionals, val pels dies de feina, però també per les festes. La Festa Major, per exemple.

En els últims decennis hem assistit a canvis substancials en la concepció mateixa de les festes majors. En un país com el nostre, que passava dificultosament i desigualment de la societat agrària a la societat industrial, la Festa Major era això, exactament: la gran festa anual, l'ocasió excepcional de la ballada, del gran dinar i del gran sopar, de la retrobada de la gent que havia emigrat a la ciutat o a altres llocs. Era un moment especial, que trencava amb la monotonia dels dies i les hores i que obria pas a l'expressió lliure de profundes necessitats lúdiques, reprimides sovint per les exigències morals i materials de la vida quotidiana.

Després, amb el creixement industrial i urbà, amb la generalització de costums i de pautes culturals, amb la multiplicació de possibilitats de diversió, les festes majors van perdre una bona part de la seva primera raó de ser i van tendir a convertir-se en una festa més, potser més solemne i llarga, però no massa diferent de contingut respecte a les formes de diversió i a les oportunitats lúdiques normals de diversió, cada vegada més despersonalitzades, més uniformes i més sotmeses als impe-

3

ratius d'una nova activitat comercial: la diversió com a negoci.
Ara ens trobem en una situació intermèdia. D'una banda ha augmentat la uniformització de certes formes de recepció i d'expressió cultural.La cultura de la discoteca, per exemple, fa que els punts de referència de molta gent jove de Manresa s'assemblin més als d'altra gent jove de Barcelona o de Madrid que als de molta gent jove de les comarques interiors de Catalunya. En aquest sentit,la Festa Major no és un moment qualitativament diferent en la successió de les setmanes i els mesos, sinó una ocasió per fer amb més intensitat allò que ja es fa normalment en el curs de l'any.
Però, d'altra banda, hi ha una profunda reacció contra els efectes despersonalitzadors de l'actual civilització industrial, hi ha un desig creixent de trobar signes d'identitat contra la disolució en el mar d'una uniformitat imposada. I en aquest sentit hi ha un retrobament del sentit primer i profund de les festes majors, un afany de redescobrir i consolidar les pròpies arrels, d'actualitzar sense desvirtuar les velles identitats culturals i fer de la Festa Major com una gran proclamació de les aspiracions d'una nova consciència col.lectiva, és a dir, una nova consciència de poble.
Ens trobem a cavall entre les dues tendències o, si voleu, entre les dues èpoques. Crec que des de fa uns anys, des de la difícil recuperació de les llibertats i la democràcia contra la dictadura, aquesta tendència al retrobament del sentit profund de la Festa Major ha avançat molt.I si una cosa us puc desitjar a vosaltres, ciutadans de Manresa que aneu a començar la Festa Major,és que feu un pas més en aquesta direcció,que aprofiteu l'ocasió per aprofundir, des dels diversos angles que comporta una societat políticament, socialment i ideològicament plural, els elements que han fet de tots nosaltres una nacionalitat, la nacionalitat catalana, i de vosaltres, manresans, un component específic, singular, creador i contradictori d'aquesta nacionalitat.

Us ho desitjo, tot sabent que la cosa no és fàcil. La nostra civilització es troba en un moment delicat. Tothom parla de crisi

i estem ben bé al mig d'una gran crisi que a nosaltres en afecta per una doble via: d'una banda,la crisi general d'un model de desenvolupament econòmic i d'estructura industrial;d'altra banda, la crisi pròpia d'un pais que sota la dictadura va tenir un desenvolupament desordenat, caòtic i en gran part artificial i que ara ha de fer front a la dura necessitat de reconvertir tot allò que ens van deixar.

Vosaltres mateixos coneixeu prou bé, a Manresa i a tot el Bages, la dimensió d'una crisi que afecta a les estructures mateixes d'un model d'economia industrial que potser ja no es podrà recuperar mai més. Sabeu quines són les conseqüències immediates d'aquesta situació. [illegible]. La crisi no és un concepte abstracte, sinó una realitat viscuda cada dia pel treballador en atur,pel botiguer en dificultats,pel jove que no veu clar el seu futur, per la dona que troba encara més obstacles per superar les velles discriminacions,,per l'empresari [illegible] que veu trontollar esforços de molts anys, per l'agricultor insegur davant el futur. I ho és també per l'administrador de la cosa pública, pels homes i les dones que han estat elegits per dirigir els Ajuntaments i altres institucions públiques i que saben que han de fer front a noves necessitats i noves exigències amb recursos insuficients.

Estem davant d'una crisi fiscal de l'Estat i d'una crisi de l'estructura industrial.Molts dels que avui no tenen feina ja no recuperaran mai més la feina que tenien perquè ens encaminem penosament cap a un altre model industrial, en el millor dels casos, que creara llocs de treball diferents. [illegible], Caldran un tipus d'inversions i unes especialitzacions professionals pels quals estem encara poc preparats. Ni les nostres estructures productives, ni la nostra administració, [illegible], ni les nostres habituds col.lectives, ni les nostres actituds envers el treball i l'oci [illegible] ni els nostres sistemes d'ensenyament no estan encara adaptats a les noves necessitats i exigències.

~~Per què us parlo d'això en un pregó de Festa Major? Perquè la festa potser~~ ~~per defugir~~ ~~la realitat o pot ser, com deia abans, una excusa per aprofundir~~ ~~els nostres arrelaments i cercar~~ ~~nous valors que ens ajudin a superar la situació actual amb un~~ ~~replantejament de la vella, necessària i tantes vegades oblidada exigència de solidaritat.~~

Catalunya com a país no viu al marge d'aquesta situació general ni tampoc Manresa com a component d'aquesta Catalunya. No hi ha sortides individuals ni podem pensar que els problemes de la vostra ciutat es resoldran al marge de les solucions que siguem capaços de trobar pel conjunt de Catalunya,d'Espanya,d'Europa,de tot el món. En la societat contemporània no hi ha ni hi pot haver cercles tancats.Ens concerneix el que passa a tot arreu i un conflicte o una solució d'un conflicte a qualsevol racó del món pot repercutir directament en les nostres expectatives personals i col.lectives.

El món actual està sotmès a la lògica dels grans blocs polític-militars i això no ens deixa gaires opcions. O bé acceptem aquesta lògica i entrem de ple en la cursa de l'armament,de les aliances militars, de la submissió als interessos de les grans potències,de la limitació de la nostra independència i del risc incontrolat de grans conflictes bèl.lics o bé intentem fer del nostre pais un factor de pau, de desarmament, de distensió, de rebuig de la lògica infernal de les grans potències.

No és una qüestió llunyana, sinó immediata. Una opció o l'altra condicionaran,per exemple, les nostres possibilitats de superar la crisi. Ara es parla molt d'Europa i de la nostra possible entrada al Mercat Comú. Ningú no es pot fer massa il.lusions ni creure que amb l'entrada al Mercat Comú resoldrem tots els nostres problemes. ~~Es possible, fins i tot, que alguns d'aquestos problemes s'agreugin.~~ Però fòra del Mercat Comú no hi pot haver alternativa. Us recomano que mireu amb atenció un mapa del món. Veureu que Catalunya és una petita part d'Espanya.Que Espanya es una petita part d'Europa.I que Europa és una petita part del món. ~~El centres de gravetat de l'economia i de la política mundials es desplacen cada vegada més cap a altres llocs.~~

Europa és un petit continent, dividit en moltes fronteres, en moltes llengües, en molts interessos nacionals excloents, en dos sistemes socials diferents, ocupat militarment per les dues superpotències i ple d'armes nuclears que poden destruir tot Europa però que els europeus no controlem. Si Europa no s'uneix, si Europa no supera aquesta situació, si no és un factor actiu de pau i de distensió entre els blocs, si no es converteix en punta avançada d'una nova relació de solidaritat amb els països subdesenvolupats i avui atenallats pel deute exterior, correm el risc que d'aquí un temps el nostre continent es converteixi en una mena de nova reserva d'indis -- d'indis gòtics i renaixentistes, si em permeteu l'expressió -- mentre els centres de gravetat de l'economia i de la política mundial es desplacen cada vegada més cap a altres zones del món.

Parlar de les nostres arrels, de la nostra consciència col.lectiva com a poble també és parlar de tot això, perquè al marge d'aquestes realitats més generals el nostre futur col.lectiu no té sentit.

A partir d'aquí ens cal reflexionar ,certament, sobre Catalunya. Durant molts anys la lluita per la democràcia i la lluita per les llibertats nacionals de Catalunya ens han permès de retrobar noves formes de consciència col.lectiva i de posar en peu fórmules polítiques unitàries,que podien ser un exemple per a la resta del país. La mateixa urgència del combat feia difícil i potser impossible una reflexió en profunditat sobre els canvis produits en les condicions de la nostra vida com a poble.

Avui,però, els problemes són clars. Hem avançat molt, certament. Tenim una Constitució democràtica i un Estatut d'Autonomia.Les nostres instituciones autonòmiques ja funcionen. Tenim, també, moltes dificultats. No es fàcil passar d'un Estat ultracentralista, amb segles de centralisme al darrera,com és l'Estat espanyol, a un Estat descentralitzat, basat en el joc d'unes Comunitats Autònomes funcionals i d'un poder central en plena conjunció de propòsits i d'estils de treball. Hi ha resistències històriques, inèrcies descomunals, desconfiances profundes, incomprensions corporatives i també enfrontaments polítics conjunturals. Hi ha el risc que la construcció de les Autonomies compliqui encara més l'aparell burocràtic si alhora no es descentralitza

l'Estat central.També hi ha el risc que des d'aquí confonguem la construcció de la nostra autonomía com la creació a casa nostra d'una mena d'Estat en petit que reprodueixi entre nosaltres tots els vicis de l'Estat centralista. Hi ha, finalment, un gran problema de recursos econòmics, de crisi de la fiscalitat i, alhora, de nou repartiment dels recursos existents.

Sigui quina sigui la nostra posició en aquesta societat catalana, sigui quina sigui la nostra visió de les [redacted] causes de tot això i de les possibles responsabilitats de cadascú, hem de dir que la plena construcció de la nostra autonomia, la consolidació de la nostra entitat com a poble,l'enfortiment de les nostres arrels nacionals només seran possibles si posem per endavant l'afirmació de la nostra solidaritat amb els restants pobles d'Espanya i si a casa nostra assumim fins a les últimes conseqüències el fet de la nostra pròpia pluralitat,és a dir, el fet que Catalunya només pot ser la resultant històrica de coses diverses,de gent de procedències i de parles distintes, d'interessos socials diferenciats i fins i tot contradictoris i que res no pot justificar qualsevol interpretació de Catalunya que exclogui un o altre dels seus legítims components.

Una nacionalitat no és mai una entitat intemporal ni es pot dir mai que ja estigui definitivament constituïda, al marge dels canvis de la història. Fer un poble, bastir una nacionalitat és una tasca permanent,és una lluita per donar forma a una consciència col.lectiva que sempre tindrà elements de contradicció interna. Es una feina difícil, però que només pot culminar si som plenament conscients de la complexitat del món realment existent i si sabem evitar les fugides endavant o [redacted], [redacted] si els enfrontaments amb els adversaris comuns no són [redacted] cap artifici ni l'excusa per deixar de banda els problemes essencials.

La nostra societat actual tanca moltes portes però n'obre d'altres. L'exigència permanent de la justicia, de la igualtat, de la dignitat de la persona ens obliga a redoblar els esforços per superar les conseqüències d'una civilització i d'una cultura que tendeix a aïllar els individus,a tancar la persona en si mateixa, a destruir els vincles col.lectius i a no deixar com a punts de referència generals res més que uns Estats poderosos, uns mitjans de comunicació alienadors i unes potències econòmiques i militars que trenquen les fronteres,destrueixen les independències i dirigeixen el món en funció dels seus interessos particulars.

8

Ens cal una nova cultura, que només es pot basar en el redescobriment i en la potenciació de la dignitat humana i de la igualtat, és a dir, en la realitat plena dels grans conceptes de llibertat i de solidaritat.
La nostra Catalunya té un present problemàtic com a societat industrial i com a entitat amb una cultura nacional històrica. Podem superar les dificultats i mirar el futur amb un optimisme raonable si ens encarem amb les realitats, si sabem sumar voluntats, si enfortim la solidaritat amb tots els pobles que lluiten per la pròpia independència, per la pròpia dignitat, pel benestar merescut, per la pau. Podem, en canvi, estancar-nos o fer marxa enrera si caiem en la retòrica buida, si ens tanquem en nosaltres mateixos, si només ens veiem com a víctimes de la història i perdem de vista els nostres propis errors, si no comprenem les noves exigències del desenvolupament econòmic i social.

Per què us parlo de tot això en un pregó de Festa Major ? Perquè la festa pot ser una cosa o una altra i jo voldria que fos, precisament, una ocasió per enfortir les nostres arrels com a poble i cercar nous valors col.lectius que ens ajudin a superar la situació actual tot reforçant la vella, necessària i tantes vegades oblidada exigència de solidaritat.
Jo no sóc un expert en pregons de Festa Major. I si voleu que us digui la veritat, guardo un mal record de pregons sentits al meu poble, ja fa anys, que consistien només en glosar tradicions locals més aviat discutibles i en especular sobre la vida i miracles del Sant Patró.
Tinc un gran respecte per les tradicions locals autèntiques i per les creences personals; crec que hi ha un límit intocable, que és el de la llibertat de cadascú i que la vida local és un pou de saviesa poc i mal explotat.
Manresa es troba al cor mateix de Catalunya. Tot el que aquí feu o deixeu de fer em concerneix com a català. No he vingut a donar-vos consells, perquè seria una petulància imperdonable, ni a parlar-vos de la vostra ciutat, perquè tots els que m'escolteu en sabeu molt més que jo.
He vingut purament i simplement a compartir la vostra Festa Major, a fer algunes reflexions en veu alta sobre qüestions que

Teniu una base econòmica i cultural que us permet mirar les coses amb voluntat de futur.

ens afecten a tots i a desitjar-vos unes bones festes.No m'hagués semblat honest venir aquí només a fer volar campanes i a dir-vos una cosa que ningú de vosaltres no es creu: que tot va bé, que visca la festa i que endavant. Precisament perquè hi ha problemes importants i perquè la Festa Major ni els resol ni els amaga us dic:amics de Manresa, hi ha problemes, però els podem superar si som capaços de mirar realment endavant. Tot això és compatible amb la festa i per tant us desitjo sincerament una bona Festa Major.